

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

UPA 2014-134
20.05.2014
Sara Olsvig

Pilersaarutit annertuut sanaartornerisa nalaanni nunanit allamiut najugaqalernissamut sulinissamullu akuerineqarsinnaanerit pillugu Kalaallit Nunaannut Inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilernissaa pillugu oqaaseqaateqarnissamut Inatsisartut aalajangiinissaanut siunnersuut.

(Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Nunatsinnut pingaaruteqarpoq inuussutissarsiorneq pillugu inatsisitigut sinaakktissat inississallugit. Aammattaq pingaaruteqarpoq sinaakktissat taakku politikikkut siammasissumik isumaqatigiissutigisimanissai. Inatsisitigut sinaakkutaasut kikkulluunniit naalakkersuinikkut siuttuugaluartut atuunnissaannik tatiginnittoqarsinnaasariaqarpoq. Tassuunatigut aalaakkaanissaq pisariaqarpoq.

Suliniutit annertuut pillugit inatsisip siunertamisut atulersinnaaqullugu danskit nunat allamiut pillugit inatsisaat allannguuteqarfigissallugu pinngitsoorneqarsinnaangilaq. Suliassaqarfimmi taanna danskit suli akisussaaffigaat. Taamaammat allannguut una ullumikkut maani suliaraarput. Pineqartoq tassaavoq nunat allamiut suliniutit annertuut sanaartornerisa nalaanni nunatsinnut suliartussatillugit suliartorallarnissaminut akuersissuteqarfigineqarnerat eqaatsumik sukkasuumillu sularineqarsinnaasarnissaat.

Inuit Ataqatigiinnit inatsimmut allannguut taperserparput, Nunattali oqartussaaffii aalajangiinnaatitaaffiilu akiginiangilagut.

Inatsisip matuma nassuiaatitaani aatsitassat qaqutigoortut pillugit immikkoortumik ilanngussisoqarsimavoq. Tassani danskit naalakkersuisui allapput, suliartornissamik akuersissutinik aatsaat tunniussaartoqarnissaasoq Naalakkersuisut danskillu naalakkersuisuisa akornanni suliniutit taama ittut pillugit paasissutissanik avitseqatigiinnissamik isumaqatigiissusiortoqareertillugu.

Tamanna immaqqa suunngittut nipeqarsinnaavoq Inuit Ataqatigiinniilli taamatut immikkut piunasaqaatilersuineq akuersaarsinnaangilarput, aamma inatsisip nassuiaatitaaniiginnaraluartoq. Inatsisip nassuiaatitai inatsisip qanoq paasineqarnissaanut tunngaviupput, inatsisivittaatuullilu pingaaruteqartigalutik.

Naalakkersuisut danskillu naalakkersuisuisa akornanni aatsitassat qaqutigoortunik suliat pillugit paasissutissanik avitseqatigiinneq suliartornissamut akuersissutinut attuumassuteqanngittut Inuit Ataqatigiit isumaqarpuq.

Siullertut taamatut nassuiaatitaani allassimanermi Namminersorneq pillugu inatsisip isumaa akigineqarpoq, Namminersornermi pillugu inatsimmi erseqqissumik allassimavoq aatsitassarsiorneq pillugu Nunatta inatsisinik atortitsineramik inatsisiliornermillu oqartussaaffimmik tigumminnitsuusoq, aatsitassallu suulluunniit pineqaraluarpata tamanna atuuppoq.

Aappaattut paasiuminaalluinnarpoq soq nunat allamiut suliartornissaannut atatillugu akuersissuteqartarnermut tunngasumik inatsimmut aatsitassat aalajangersimasut akulerunneqarsimanersut. Taamatut akulerutsitsineq kiap oqartussaaffik tigummineraa pillugu paasiuminaallisaavoq, uatsinnut naalagaaffeqatigiittunut, inuussutissarsiortunut, ingerlatseqatigiiffinnut aningaasaleerusuttunullu uuminnga inatsimmik atuisusanut.

Pingajuattut – suliniutinummi annertuujungittunut qanoq pisoqassava? Allanguutimmi uku suliniutinut annertuunut taamaallaat atuuttussaapput. Taava inatsisini arlalinni allani immikkut piumasaqaatilersuisoqassava? Eqqarsaatigilluagaanngitsutut assut isikkoqarpoq isumaqarpugullu unitsinneqarsinnaanngittumut nikikkiartussasugut danskit naalackersuisuisa oqaasertalersuinerat akuersaassagutsigu.

Inatsisip taama saqqummiunneqarnera nassuiaatitailu taama isikkoqarnerat naalackersuinerlunnertut isigaavut.

Soorunami sillimaniarnermut politikki suleqatigiissutaassaaq. Tamanna isumaqataaffigaarput. Naalackersuinikkulli ingerlatsilluarnerusimassagalarpoq Nunatta Danmarkillu akornanni aatsitassarsiornermut tunngasumik sillimaniarnermut politikikkut tamakkiisumik isumaqatigiissusiortoqaralarpat, inatsisinut nalaatsortunut ataasiakkaanut immikkut piumasaqaasersuinani.

Inatsisip matuma saqqummiunneqarnerani peruserineqartoq aamma isornartoqarpoq.

Maannakkut Folketingimi inatsit una siullermeerneqareerpoq – tamannalu pivoq maani Inatsisartuni qanoq isummissanersugut nalullugu. Tamanna naleqqutinngilaq.

Aamma inatsit nassuiaatitaalu aatsaat kingusissorujussuakkut Inatsisartut inuiaqatigiillu sinnerisa tiguaat, Folketingip tiguseranerit sapaatip akunneranik kingusinnerusukkut aatsaat tiguavut.

Tamatuma saniatigut tusarniaanermi piffissarititaq sivikippallaarujussuarpoq. Ullut arfineq pingasut naammangillat. Ingammik inatsisip matuma qanoq sunniuteqartiginissaa eqqarsaatigigaanni.

Sapaammi unnukkut, tassalu ippassaani, tusarniaanermi akissutit suli saqqummer-simangillat. Aatsaat nammineerluta noqqaassutigigatsigu tusarniaanermi akissutit ilaat tigusinnaasimavagut takusinnaavarpullu SIK akissutiminni erseqqissumik aamma allattut uunga inatsimmi aatsitassat qaqutigoortut pillugit immikkut piumasaqaatitilersuisimaneq akuersaarnagu. Inatsisartuni suliap matuma naammassinnginnerani tusarniaanermi akissutit allat aamma takunissaat piumasaraarput.

Inuit Ataqaatigiinit akuersaanngilarput inatsit taama pingaaruteqartigisup suliarineqarnerani ima inissisimaqqinnissaaq:

- 1) Tusarniaaneq naleqquttoq akigalugu tuaviuussineq
- 2) Folketingimi Inatsisartunilu ataatsikkut suliarinnineq taamalu ilinikkut Folketingimi suliarinninnermi Inatsisartut qanoq inassuteqarniarnerat ilisimaneqarani
- 3) Inatsit saqqummiunneqartup Folketingimilu Inatsisartunilu suliareqquneqarnera naak tunngavigisassat suli tiguneqarsimangittut, taamalu ilinikkut suliarinnineq sioqqullugu isummerfigisassaaq suliarineqartinnagu isummerfigineqarsinnaanani

Danmarkimut oqartussaaffinnik utertitseqqinninnginnissaaq qularnaartigu. Namminersoneq pillugu isumaqatigiissummik tassunga killinnissarput ilungersuunnikuuarput, oqartussaaffiit qanoq agguataarsimani, Danmarkimut isumaqatigiissuteqarfigeriikkavut, akigissanngilagut.

Naggaterpiaatigut assorsuaq tupigusuutigalugu uparuanngitsoorusunngilarput, suliniutinut angisuunut inatsisip naassuiaatitaani sulisartunut nunanit allamiunut atugassarititaasut pillugit imaattunik allaqqasoqarmat; "aningaasarsianut atorfininnermilu atugassarititaasunut ullumikkut Kalaallit Nunaanni nalinginnaasunut naapertuutinngillat." Isumaqarpugut oqaaseqatigiit taakku eqqunngitsuullutillu tulluurtuunngitsut aammalu inatsimmik atuartsamut paatseveerussaataaginnassasut, suliniutinummi angisuunut inatsimmi aamma erseqqissarneqareerpoq sulisartunut nunanit allaneersunut immikkoortitsisoqassanngitsoq.

Taamaammat oqaaseqatigiit taakku inatsisip nassuiaatitaanit peerneqassasut kissaati-gaarput.

Allaanngilaq politikerit danskit ilaasa aatsaat ukiut arlallit qaangiuttullu Namminersoneq pillugu isumaqatigiissut qanoq imaqarnersoq paasilersimagaat. Danskit partiivisa ilaasa inatsisinut naleqqutinngittunik immikkut piumasaqaatilersuinialeriasaarnerat maniguuffigis-sanngilarput.

Tunniutiinnarnata pisinnaatitaaffivut illersorniartigit inatsisillu nassuiaatitaanit aatsitassat qaqutigoortut pillugit oqaasertalersuisimanerit peerneqarnissaat piumasaqaatiginiartigu.

Aappassaaneertinnagu ataatsimiititaliami attuumassuteqartumi suliarineqaqqaarnissaa ilun-gersortumik innersuussutigaarput, neriuppugullu amerlanerussuteqartut tamanna isumaqa-taaffigissagaat.

Qujanaq.